Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány

Cím: 530 241, Csíkszereda, Taploca út 20. ROMÁNIA
Telefon / Fax: 0040-366-566981
E-mail: office@pahru.ro

ASOCIAȚIA SZÉKELYFÖLDI BIO EGYESÜLET

Vitaindító

Biogazdálkodás és székelyföldi innováció

Melyek ma a székelyföldi biogazdálkodás aktuális kérdései, tennivalói, s mindenekelőtt a konkrét továbblépés lehetőségei? A kérdés korántsem szónoki, hiszen a biogazdálkodás fontosságához, térségi aktualitásához ma már nem fér kétség. Az azonban nagyon fontosnak tűnik, hogy ne csupán a biogazdálkodás „lehetőségeiről", „szükségességéről", "előnyeiről", „térségi adottságairól" beszéljünk, hanem elsősorban azokról a ma megtehető konkrét helyi lépésekről, amelyek megtételéhez a térségi eszközök rendelkezésre állnak, vagy amelyekhez már rövidtávon szakmai vagy más természetű segítséget lehet igényelni. Azok a lépések fontosak, amelyek ténylegesen, kimutathatóan tovább viszik ennek a nagyon fontos ágazatnak az ügyét.
Íme, csak mutatóban, néhány aktuálisnak mutatkozó kérdés:

- ✓ Miként lehet ebben a térségben a biogazdálkodással foglalkozók számát gyarapítani, a biotermelésbe bevont területet növelni, a biotermékek skáláját, ismertségét, társadalmi elfogadottságát erősíteni?
- ✓ Milyen módon lehet a sikeres gyakorlatokat a most indulókkal eredményesen megismertetni?
- ✓ A biotermeléshez kapcsolódó szakmai tudások körét – helyi adottságok hasznosítása, új technológiák ismerete, gazdálkodás és ügyvitel, marketing és értékesítés stb. – hol, milyen módon, milyen mértékben, milyen célcsoportokban kell és lehet is növelni?
- ✓ Melyek a térségbe irányuló tudástranszfer legsürgetőbb és leghatékonyabb konkrét lépései?
- ✓ Melyek a térségi vagy ágazati szerveződés kivitelezhető és működőképes módozatai?
- ✓ Mit kell tenni azért, hogy a térség biogazdáinak a Székelyföldön kívüli szereplőkkel termékeny kapcsolatai legyenek?
- ✓ Milyen sajátos, térségi támogatási, ösztönzési lehetőségek, erőforrások vannak ezen a téren?

Miért mondhatjuk azt, hogy soron kívül fontosak ezek a kérdések? Miért lehet fontosabb ebben a térségben a biogazdaság által hordozott szakmai és társadalmi innováció, ami más jellegű és több, mint amit más ágazatoktól várhatunk?

A székelyföldi térség fejlesztéspolitikai szereplői folyamatosan keresik a kitörési pontokat, az innovációs lehetőségeket. Az utóbbi években hangsúlyosan fölértékelődtek azok a kísérletek, amelyek egyfelől a helyi adottságokat, erőforrásokat igyekeznek hasznosítani, ráfelelnek a

térség igényeire és érdekeire, másfelől pedig támogatják a térségi modernizációt, a térségen kívüli folyamatokba és hálózatokba való bekapcsolódást is.
Az ilyen irányú fejlesztéspolitikai kísérletek (pl. az erdővagyon hasznosításával kapcsolatos tervek, a helyi termékkel kapcsolatos kezdeményezések, a helyi turizmussal kapcsolatos folyamatok és mások) sok fontos eredményt hoztak, de mindeddig nem sikerült tartós és meghatározó térségi innovációs folyamatot elindítani.

A térségi innovációs kísérletek sorában a biogazdálkodás előtérbe kerülését is azon újszerű kezdeményezések közé sorolhatjuk, amely szemléleti és technológiai nyitást hozott, vállalkozói és társadalmi érdeklődést keltett, valóban innovatív lehetőséget hordoz, kezdeményezések, szerveződések, programok sorát indította el. Országos és térségi léptékben egyaránt több pozitív lépés történt. Az országos rendszer keretei többnyire kiépültek (jogi keretek, szakpolitika, támogatási programok, minősítő intézmények, szakmai és érdekképviseleti formák stb.), ugyanakkor ma már sikeres kezdeményezések sora igazolja, hogy a székelyföldi gazdálkodási hagyományokra és természeti adottságokra alapozni lehet. E két támogató tényező ellenére azonban a térségben a biogazdálkodás gyakorlatilag még a kezdeteknél tart. A gazdálkodók száma térségi viszonylatban kevés, az ebbe a tevékenységbe bevont földterület százalékaránya egyelőre alacsony, a termékforgalom nem jelentős, a biogazdálkodás a mentalitás vagy a közbeszéd szintjén nem sorolódik az egyértelműen fölértékelt témák közé.

Nem vitás, hogy a biogazdálkodást úgymond „helyzetbe kell hozni" a székelyföldi térségben. Ennek nagyon fontos része az, hogy támogatni kell az újszerű gazdálkodást folytatókat a problémáik megoldásában. Ismeretes, hogy ezek a problémák sokfélék. Ebben a körben említhető többek között a technológiai tudás bővítése, az anyagi támogatás, a rendszeres tudástranszfer biztosítása, a jogszabályi keret és az adminisztratív ügyvitel javítása, a piacra jutás anyagi/szakmai támogatása és hasonlók.

A biogazdálkodás székelyföldi helyzetbehozása azonban ennél többet jelent.
A biogazdálkodást célszerű olyan térségi innovációs folyamatnak tekinteni, amelynek – a biogazdálkodók mellett – több más társadalmi szereplője is van.
Miért mondhatjuk ezt? Miért jelenthet a biogazdálkodás kiemelt térségi innovációs esélyt?

A kézenfekvő válaszok közé tartozik többek között az, hogy a térség természeti adottságai kedvezőek, a biogazdálkodás érdekében mozgósítható endogén adottságok számottevőek. De érvelni lehet azzal is, hogy a természetközeli és holisztikus gazdálkodásnak még jelentős hagyományai vannak a térségben. Az is jó érv, hogy a biogazdálkodás fontos foglalkoztatási esélyt jelent, hiszen olyan személyeket, településeket és vidékeket kapcsolhat be a gazdasági körforgásba, amelynek egyébként periférián vannak.

A térségi gazdálkodási, vállalkozói szemlélet és gyakorlat ismeretében úgy látjuk, hogy **a biogazdálkodásban van még egy olyan sajátos innovatív tartalom, amely kiaknázható, s amely ezt az ágazatot valóban a térségi innováció mozgatóerejévé teheti.**
A térségi kezdeményezések döntő többségére (s nem csupán a gazdasági kezdeményezésekre) jellemző a "befele fordulás", a saját erőre alapozás, a lokális lépték, ami térségi léptékben a pontszerű kezdeményezések halmazát eredményezi. Ezzel szemben **a biogazdálkodás szükségszerű velejárója, hogy túllép az egyéni, lokális léptéken.** A technológiai innováció mögött – még akkor is, ha helyi termelési technológia revitalizációjáról van szó – külső ösztönzés, tudás és külső kapcsolat áll. A szabályozási keret és az adminisztratív ügyvitel az átlagnál nagyobb nyitottságot és ügyviteli kompetenciaszerzést igényel, az értékesítés szintén.

Tömören fogalmazva: **a biogazdálkodás szemlélete és gyakorlata kikényszeríti a nyitást, a kapcsolatépítést és kapcsolatmenedzsmentet, a folyamatos innovációra való beállítódást**. Csupa olyan dolgot, amely ebben a térségben – kevés pozitív kivételtől eltekintve – más ágazatokban általában nem jellemző. Mivel a biogazdálkodás folytatása (a termelés) lokális térhez és társadalmi környezethez kötött, a működés pedig a külső ágensekhez való kapcsolódást (technológia, tudás, értékesítés) kötelezően előírja, a térségi kontextus szemszögéből nézve a biogazdálkodás – ha szervezetten és rendszeresen működik – strukturális innovációt termel. Elindíthat és fenntarthat olyan folyamatot, amelyben a térségen belüli és a térségen kívüli tényezőket/szereplőket eredményesen sikerülhet – funkcionálisan és tartósan – összekapcsolni. **Ez azt jelenti, hogy a biogazdálkodás nem csupán önmagában innovatív (technológia, termék, tudás stb.), hanem jóval tágabban értelmezhető társadalmi funkcióját illetően is az.**

Mit tehetünk azért, hogy a biogazdálkodás – a technológiai és szemléleti innováció mellett – a fentiekben jelzett, a társadalmi szerkezet működését érintő innovációs funkciót is be tudja tölteni? Mit tehetünk annak érdekében, hogy a térségi biogazdálkodók – a szakirodalom terminológiájával élve – a „**rural creative class**” szerepébe jussanak?

- Elsősorban természetesen azt, hogy a biogazdálkodók számát gyarapítani, gazdasági erejüket és ismertségüket növelni kell. A biogazdálkodás, mint térségi innováció azonban nem csupán a biogazdálkodók ügye, és nem is csupán a biogazdálkodók feladata.
- A téma szinergia szempontú kezelése. A biogazdálkodás (az erre a célra használt terület és technológia, a termelési gyakorlat, a termék és a fogyasztás révén) kapcsolatban van az egészségüggyel, az életminőséggel, a munkaerőpiaccal, a környezetvédelemmel, s nem utolsó sorban szinte minden szinten az oktatással és a társadalmi nyilvánosságban zajló tematizációval. Ha a biogazdálkodás terén térségi áttörést akarunk elérni, akkor olyan intézményi és szakmai szereplőket is be kell vonni a folyamatba, akik a különböző területek képviselőit valamilyen módon össze tudják kapcsolni. Ez közügy, közfeladat, amely túlnő az agrárgazdálkodással foglalkozók (termelők, egyesületek, klaszterszervezők) kompetenciáján.
- Monitoring folyamat: látnunk kellene mindig, hogy hol tart ez az ágazat, hogyan és milyen mértékben fejti ki innovatív hatását.
- Célzott térségi támogatások kialakítása (anyagi, adminisztratív, hálózatosodás, az ágazati kezdeményezések „közügyként” való értelmezése és menedzsmentje.
- Rendszeres tudástranszfer célcsoportokra bontva, nem csupán a termelési technológiákra vagy az éppen soron levő adminisztratív ügyvitel elsajátítására vonatkozóan, hanem a biogazdálkodás, mint innovációs folyamat menedzselésére vonatkozóan is.

Más jellegű kutatásaink is megerősítenek abban, hogy a székelyföldi térség jelenlegi helyzetében az innovatív vállalkozói gyakorlat (**és a biogazdálkodás lehet ilyen**) nagyobb eséllyel tud szakmai tudást, szakmai szemléletváltást bevinni a rurális társadalmi szerkezetekbe, mint a normatív képzés vagy a kihelyezett szakértői szerep (mérnök, szaktanácsadó stb.).

Összeállította a KAM munkacsoportja
Témavezető: Biró A. Zoltán
www.kamintézet.ro
kamintezet@yahoo.com